

har haft det. Hermed er der da ogsaa skabt eller burde i alt Fald være skabt det bedste Grundlag for et relativt godt Resultat af de videre Forhandlinger, thi jeg er sikker paa, at ingen dansk Industri ønsker mere Værn, end just samfundsmæssige Hensyn betinger. Blot man overhovedet i Stedet for den Principdebat om Frihandel kontra Beskyttelse, som den højtærede Minister selv fraraadede, paa Basis netop af hans Udtalelser kunde slaa fast, at saavel Frihandel som den moderate Beskyttelse, vi kender, er og bliver Interessepolitik, enten det nu er Landbrug eller Industri eller Byerhvervene, der i Øjeblikket holder den ene eller anden Fane højt — at det altid er Landbruget, der eo ipso er frihandlerisk, modbevises jo f. Eks. ved at se hen til vore nærmeste Nabolande og kan jo ogsaa tænkes en skønne Dag at faa sit eget Modbevis herhjemme —, og at disse to i øvrigt kun delvis forskellige økonomiske Principper intet som helst har med Idealisme og lignende at gøre — hvis man kom saa langt, vilde meget, ja maaske alt være vundet. Saa slap man for det ikke altid helt ægte Overtræk af Følelses- og Selvfølelsesmomenter, der i saa sørgelig Grad har hindret den danske Offentlighed i at trænge ind til dette Problems indre og sande Kærne.

Naar man saa endvidere tager i Betragtning, at den højtærede Finansminister i sin Fremsettelsestale slutter denne Tankegang med at fremhæve, at man „ogsaa paa Grund af hele Samfundets sociale Bygning ikke kan se med Ligegyldighed paa, at vigtige Industrigræne gaar til Grunde eller svækkes ganske væsentlig“, ja, da forekommer det mig, at man har Ret til at haabe, at den enlige Vandringsmand, som jeg i Begyndelsen af min Tale i Aanden saa vandre ud ad mørke og enlige Veje, allerede er kaldt tilbage til Virkelighedens Verden, maaske netop advaret af de Signaler i Mørket, som jeg ønskede stillet op: Krise, Arbejdsløshed, Ruin.

For at naa til en nøgtern Erkendelse i denne Sag vil det imidlertid yderligere være nødvendigt, at vi bedømmer vort økonomiske Problem og dermed hele Toldproblemet ud fra vore egne Forudsætninger og ikke lader os vildlede af de lige saa evindelige som kritikløse internationale Sammenligninger, som nu grasserer. Ogsaa her har vi jo en god Appel fra den højtærede Finansminister, men netop fordi han selv delvis er faldet for Fristelsen til at stille Forholdene i et bestemt Land særlig frem, nemlig Holland, vil jeg tillade mig et Par Bemærkninger herom. Holland er baade i Motiverne

og i den højtærede Ministers Forelæggelsestale blevet anført som Eksempel paa for det første, at en Værditold teknisk set lader sig godt praktisere, for det andet, at den industrielt ogsaa virker tilfredsstillende.

I første Henseende er der ingen Tvivl om, at Værditolden faktisk praktiseres tilfredsstillende i Holland, men dels har man dér gammel Tradition at bygge paa, dels er de hollandske Toldsatser saa minimale, at de Fristelser, som blot lidt højere Satser, selv om de er nok saa moderate som hos os, vil frembyde, ikke er til Stede. Dernæst maa det erindres, at det hollandske Forretningsliv ligger ganske særligt og netop har lagt sig til Leje efter Værditolden, eller rettere, jeg tror, det er Tolden, der har rettet sig efter Forretningslivet, thi paa den ene Side er dette Forretningsliv bestemt af Kolonierne og paa den anden Side af den uhyre Transithandel til og fra Hollands Bagland i de vesttyske Industridistrikter. Havde man i Toldloven af 1863 indført Værditold her til Lands, havde sikkert heller ikke vor Industri nu anket over dette System. Det er jo *Overgangen*, Omlægningen af vor bestaaende Industri, der er det afgørende, og som nu ikke kan ske uden meget stort Tab, Sammenbrud og alvorlige sociale Indvirkninger. Jeg synes, dette er yderst lige til. Jeg vil i denne Forbindelse i øvrigt pege ogsaa paa den Omlægning af selve vort Toldvæsen, der vil udkræves ved Værditoldsystemets Indførelse. Jeg tror ikke, den Omlægning bliver hverken let eller billig.

Men naar den højtærede Finansminister endvidere anfører som Støtte for Værditoldsystemet som *Princip* betragtet, at Hollands Industri er kommet særlig godt gennem Krigen, hvormed jeg antager, at den højtærede Minister mener *Freden* — thi jeg tror oprigtigt talt, at den danske Industri kom mindst lige saa godt gennem Krigsaarene som den hollandske —, saa kræver en saadan Udtalelse Kommentarer. For det første tror jeg, at den højtærede Ministers Udtalelser saavel paa dette Punkt som paa visse andre har været i nogen Grad forældede. I alt Fald gaar de Efterretninger, jeg sidder inde med, ud paa, at just Hollands Økonomi og Industri er blevet ramt i særdeles følelig Grad af den tyske Valutamisère og Valutakonkurrence. Det afgørende er imidlertid, at Holland har en helt anden nationalekonomisk Struktur end Danmark, idet Hjemlandet med sine 6 Millioner Indbyggere har sine Kolonier med 40 Millioner Indbyggere *baade* som fast Raastofleverandør og som fast Afsætnings-